

Tieto lisää tuskaa – paitsi kun kyse on esteettömyydestä

Kirjoittajat: Kati Karinharju¹, Reetta-Kaisa Kuusiluoma¹, Henna Niemi², Kati Seppälä²

Kirjoittajien taustayhteisöt:

1 Satakunnan ammattikorkeakoulu

2 Helsingin kaupunki

Avainsanat: Esteettömyys, liikuntapaikka, sovellus, yhdenvertaisuus, yhteismitallinen

Tausta: Toimintarajoitteiset henkilöt liikkuvat terveytensä kannalta liian vähän. Vuoden 2023 valtakunnallinen Liikkujakysely osoitti, että he haluaisivat liikkua enemmän, mutta liikkumista rajoittavat yksilöllisten esteiden lisäksi lukuisat ulkoiset tekijät, kuten palveluiden vähäinen tarjonta, liikuntapaikkojen etäisyys ja esteettömyyden heikko taso.

Liikuntalain nojalla kunnat ovat velvoitettuja tarjoamaan kuntalaisilleen tasavertaiset mahdollisuudet olla osallisena asuinkuntansa urheilu- ja harrastustoimintaa. Eri puolilla Suomea asuvat ovat kuitenkin hyvin eriarvoisessa asemassa liikkumisympäristöjen, liikuntapalveluiden sekä niihin liittyvien tukitoimien näkökulmasta. Vaikka esteettömyydessä on edistytty viime vuosina, esteettömyystiedon saatavuus on edelleen puutteellista. Suurimmasta osasta Suomen noin 40 000 liikuntapaikasta ei ole saatavilla esteettömyystietoja. Vain noin puolet kunnista tekee esteettömyyskartoituksia, ja niistäkin vain harva säännöllisesti. Kartoitusmenetelmät ja vastuut ovat usein epäselviä, eikä tietoa tallenneta tai jaeta systemaattisesti.

Menetelmä: Satakunnan ammattikorkeakoulun vuosina 2019–2023 toteuttamissa kehittämishankkeissa on pureuduttu yhteismitallisen esteettömyystiedon kokoamiseen Suomen liikuntapaikoista. Työn keskiössä on ollut Helsingin kaupungin kehittäminen Esteettömyyssovellus, joka tarjoaa maksuttoman ja helppokäyttöisen menetelmän esteettömyystietojen keräämiseen ja julkaisemiseen. Sovellus on käytössä koko Suomessa, ja sen kautta kerättyä tietoa voidaan julkaista esimerkiksi pääkaupunkiseudun palvelukartalla, Suomi.fi-palvelussa sekä kuntien ja organisaatioiden omilla verkkosivuilla.

Tulokset: Tällä hetkellä Helsingin palvelukartalta ja Suomi.fi-sivustolta löytyy noin 600 liikuntapaikan esteettömyystiedot, joista suurin osa sijaitsee pääkaupunkiseudulla. Syksystä 2024 alkaen myös liikuntapaikkasuunnittelijat ovat voineet käyttää Esteettömyyssovellusta osana liikuntapaikkarakentamisen valtionavustusten hakuprosessia. Suunnitteilla olevan liikuntapaikan tiedot syötetään sovelluksen AVI-suunnittelijaversioon, josta ne tallentuvat automaattisesti aluehallintoviraston tietopalustalle.

Johtopäätökset ja sovellettavuus: Vaikka esteettömyyden arviointiin ja tiedon julkaisuun on olemassa valtakunnallisesti yhtenäiset menetelmät, niiden käyttö kunnissa on edelleen vähäistä. Tietoisuuden lisääminen ja luotettavien yhteismitallisten menetelmien käyttöönotto ovat keskeisiä liikuntapaikkojen esteettömyyden kehittämiskohteita.